

היה קורא פרק שני ברכות

אי הכי מאי איריא בתוליה. אי אמרת בשלמא דטעמא משום טרדא שפיר אלא מאחר שהוא מולה הטעם צמזמה אלמנה נמי: **אסטניס אני**. ואיכא צער אס לא היה רוחץ דלינו אסור לרחוץ צימי אצלו אלא משום טענוג וגם לחוץ ראו

אי אית ליה ערצוביא צרישיה שרי אפי' תוך שצעה וכן התייר ציינו שמואל ליוולדת אצלה לרחוץ תוך שצעה ולרחוץ נמי צתשעה בלזב וכן משמע נמי צמס' יומא (ד' עו:): מי שיש לו

הכפורים ואינו חושש אע"ג דסיכה כשתיה ציוה"כ וכן משמע צירושלמי אצל אסור צריחה הדא דמימא צריחה של טענוג אצל צריחה שאינה של טענוג מותר כהדא דלימיר מי שיש לו מטטין צרישיה וכו':

אנינות יליה דרבנן. וא"ת והרי אונן נמי אינו נוהג אלא צמעשר אצל לענין רחצה לצבילות דרבנן הוא וא"כ לעולם אימנא לך דאנינות לילה דאורייתא הוא גצי מעשר. ויש לומר דאי איתא דהוי דאורייתא גצי מעשר. גצי אסר דצריס דרבנן נמי הוה לן למגור דכל דמקון רבנן כעין דאורייתא מקון: **אין עומדין ע"יהם בשורה**. דילמא אמי לאסוקי ליוחסין: ונפשי

אי הכי מאי איריא הכונס את הבתולה אפי' כונס את האלמנה נמי הכא טריד והכא לא טריד אי משום טרדא אפילו טבעה ספינתו בים נמי⁶ אלמא אמר רבי אבא בר זבדא אמר רב אבל חייב בכל מצות האמורות בתורה חוץ מן התפילין שהרי נאמר בהן פאר שנאמר פארך חבוש עליך וגו' אמרי התם טרדא דרשות הכא טרדא דמצוה: **מתני' רחץ לילה הראשון שמתה אשתו אמרו לו תלמידיו למדתנו רבינו⁷ שאבאל אסור לרחוץ אמר להם איני כשאר בני אדם אסטניס אני וכשמת טבי עבדו קבל עליו תנחומין אמרו לו תלמידיו למדתנו רבינו שאין מקבלין תנחומין על העבדים אמר להם אין טבי עבדי כשאר כל העבדים כשר היה⁸ חתן אם רוצה לקרות קרית שמע לילה הראשון קורא רבן שמעון בן גמליאל אומר⁹ לא כל הרוצה ליטול את השם יטול: **גמ'** מ"ט דרבן (שמעון בן) גמליאל קסבר¹⁰ אנינות לילה דרבנן דכתיב**

ואחריתה כיום מר ובמקום אסטניס לא גזרו ביה רבנן: וכשמת טבי עבדו וכו': ת"ר עבדים ושפחות אין עומדין עליהם בשורה ואין אומרים עליהם ברכת אבלים ותנחומין אבלים מעשה ומתה שפחתו של רבי אליעזר נכנסו תלמידיו לנחמו כיון שראה אותם עלה לעלייה ועלו אחריו נכנסו לאנפילון נכנסו אחריו נכנסו לטרקלין נכנסו אחריו אמר להם כמדומה אני שאתם נכונים בפושרים עכשיו אי אתם נכונים אפילו בחמי חמין לא כך שנית לכם עבדים ושפחות אין עומדין עליהם בשורה ואין אומרים עליהם ברכת אבלים ולא תנחומין אבלים אלא מה אומרים עליהם כשם שאומרים לו לאדם על שורו ועל חמורו שמתו המקום ימלא לך חסרונוך כך אומרים לו על עבדו ועל שפחתו המקום ימלא לך חסרונוך תניא אידך עבדים ושפחות אין מספדין אותן ר' יוסי אומר אם עבד כשר הוא אומרים עליו הוי איש טוב ונאמן ונהנה מיגיעו אמרו לו אם כן מה הנחת לכשרים: ת"ר אין קורין אבות אלא לשלשה ואין קורין אמהות אלא לארבע אבות מאי טעמא אילימא משום דלא ידעינן אי מראובן קא אתינן אי משמעון קא אתינן אי הכי אמהות נמי לא ידעינן אי מרחל קא אתינן אי מלאה קא אתינן אלא עד הכא חשיבי טפי לא חשיבי תניא אידך עבדים ושפחות אין קורין אותם אבא פלוני ואמא פלונית ושל ר"ג היו קורים אותם אבא פלוני ואמא פלונית מעשה לסתור משום דחשיבי: א"ר אלעזר מאי דכתיב כן אברכך בחיי בשמך אישא כפי כן אברכך בחיי זו ק"ש בשמך אישא כפי זו תפלה ואם עושה כן עליו הכתוב אומר כמו חלב ודשן תשבוע נפשי ולא עוד אלא שנוחל שני עולמים העוה"ז והעולם הבא שנאמר ושפתי רננות יהלל פי: ר' אלעזר בתר דמסיים צלותיה אמר הכי יהי רצון מלפניך ה' אלהינו שתשכן בפורינו אהבה ואחוה ושלום וריעות ותרבה גבולנו בתלמידים ותצליח סופנו אחרית ותקוה ותשים חלקנו בגן עדן ותקננו בחבר טוב ויצר טוב בעולמך ונשכים ונמצא יחול לבבנו ליראה את שמך ותבא לפניך קורת נפשנו לטובה. רבי יוחנן בתר דמסיים צלותיה אמר הכי יהי רצון מלפניך ה' אלהינו שתצייץ בבשתנו ותביט ברענותך ותתלבש בעך ותתעטף בחסידותך ותתאזר בחגינותך ותבא לפניך מדרת טובך וענותנותך. ר' זירא בתר דמסיים צלותיה אמר הכי יהי רצון מלפניך ה' אלהינו שלא נבוא ולא נכנסים מאבותינו. ר' חייא בתר דמצלי אמר הכי יהי רצון מלפניך ה' אלהינו שתהא תורתך אומנותנו ואל ידוה לבנו ואל יחשכו עינינו. רב בתר צלותיה אמר הכי יהי רצון מלפניך ה' אלהינו שתתן לנו חיים ארוכים חיים של שלום חיים של טובה חיים של ברכה חיים של פרנסה חיים של חלוק עצמות חיים שיש בהם יראת חמא חיים שאין בהם בושא וכלימה חיים של עושר וכבוד חיים שתהא בנו אהבת תורה ויראת שמים חיים שתמלא לנו את כל משאלות לבנו לטובה. רבי בתר צלותיה אמר הכי יהי רצון מלפניך ה' אלהינו ואלהי אבותינו שתצילנו מעוי פנים ומעזות פנים מאדם רע ומפגע רע מיצר רע מחבר רע משכן רע ומשמן המשחית ומודין קשה ומבעל דין קשה בין שהוא בן ברית בין שאינו בן ברית ואע"ג דקיימי קצוצי עליה דרבי. **רב ספרא בתר צלותיה** אמר הכי יהי רצון מלפניך ה' אלהינו שתשים שלום בפמליא

מתני' רחץ לילה הראשון שמתה אשתו ונקברה זו ציוס ואע"פ שאבאל אסור צריחה הוא רחץ כדאמר טעמא אסטניס אני והוא אדם מעונג ומפונק: **גמ'** קסבר אנינות לילה דרבנן. ואע"פ שהיה ליל יום המיתה וכתיבא אנינות דאורייתא דכתיב לא חלמתי צאוני ממנו (דברים טו) ופחות מיום אחד אינו אנינות דילפי רבנן מואחרייתה כיום מר קסבר ר"ג אין לילה של אחריו עם היום אלא מדרבנן הוא כשאר ימי האבל וגצי אסטניס לא גזרו צה רבנן. פלוגמיהו דתנאי היא בצבחים (דף טז:): צאנינות לילה אי מדאורייתא אי מדרבנן: אין עומדין עליהם צעורה. כשחורים מצית הקצרות היו עושים שורות סביב האבל ומנחמין אותו ואין שורה פחותה מעשרה: **צריס אצלים**. צריס רחצה שמצין אותו סעודה ראשונה משל אחרים ומצריס שס צרכת אצלים והיא מפורשת בצמזמות פרק ראשון (דף טז:): לאנפילון. צית קטן שלפני טרקלין הגדול: **נכויס פשושים**. כלומר צבור הייתי שצציו דבר צרמו מועט שראיתם אותו סר מעליכם ליכנס לאנפילון: הוי. לשון גניחה ולעקה: אין קורין אבות. לישראל: אלא לשלשה. אברהם יצחק ויעקב לפיכך שצטים: אלא לארבע. שרה רבקה רחל ולאה: אבא פלוני אמא פלונית. לא צצניהם קאמר אלא צשאר בני אדם כעין שאנו קורין עכשיו מר פלוני מרת פלונית כן היו רגילין לומר אבא פלוני ואמא פלונית: כן אצריך. וכמו חלב ודשן. תרי קראי דסמיכי להדי: **רננוס**. שמים: **צפורינו**. בגורלנו: אהרים ופסקו. שמהא אחרינתו טובה ונראה מה שקיינו: ופסקנו. לשון תקון: **ונשכים ונמצא יחול לבבנו ליראה את שמך**. שלא יגבר עלינו יצר הרע צהרהור הלילה לסור מאחרין ציוס אלא כשנשכים צכל צקר נמצא לבצנו מייחל לך: **וסבא לפניך קורס נפשונו**. כלומר ספוק נרכנו וקורת רוחנו: וסביט צרעטנו. מדע ומתן לכך צרעה הצאה עליו: **מעוי פנים**. שלא יגברו עלינו: **ומעוז פנים**. שלא יוליאו עלינו ממרות: שאינו כן צריס. שאינו מהול: ואע"ג דקיימי קלוצי עליה דרבי. שהיו שוטרים עומדין צמזמה אנטוניוס להכות ולהגסק צכל העומדים עליו: צפמליא

תורה אור השלם

- האגן דם מתים אבל לא תעשה פארך חבוש עליו ויעלך תשים ברגליך ולא תעשה על שפם ורחם אצטיל לא יחוקאל כו' זו תאבלי: ודחבתי תניבם לאבל וכל שיריבם לקינה והעליתי על כל קחנים שק ועל כל ראש קרחה ושמתיה כאבל יחיד ואחרייתה כיום מר: עמוד טו
- זן אברך בחיי בשמך אשאי כפי: תהלים טו ה
- כמו חלב ודשן תשבוע נפשתי רננות יחלל פי: תהלים טו ה

מוסף רש"י

לא כל הרוצה ליטול את השם יטול. אס לא יחזק חכם וחסיד לצידי און זכ אלא גאווה שמראה צעמנו שיוכל לבין לבו (קטן ז'): אר: כמר פרישות ואלת חטא, שאינו יוכל לבטל הימנו מלכות שמים אפילו לילה אחת, לא כל הרוצה לעלו בעולנו, דמיתו כיוהלא ומתקן צדיקה (פסחים נו).

היה קורא פרק שני ברכות

יו.

עין משפט
נר מצוה

6) ניומא פ"ג, ט' ג' ג' ע"י
א"ר יומא כי הוה מסיים ר"מ
ספרא דלויב, ט' מנחות דף
ק"ג ע"ל ה' ו' ע"ק, ד' ו' ע"ק
כ"ל, ט' ס"א ללמודיה לא
נאמר אלא לעושה, ו' טוטה
דף פ"ג, ט' ו' ע"ק, ו'
ט' ו' ע"ק, ו' ע"ק, ו'
ט' ו' ע"ק, ו' ע"ק, ו'
ט' ו' ע"ק, ו' ע"ק, ו'
ט' ו' ע"ק, ו' ע"ק, ו'
ט' ו' ע"ק, ו' ע"ק, ו'
ט' ו' ע"ק, ו' ע"ק, ו'
ט' ו' ע"ק, ו' ע"ק, ו'

גליון הש"ס

ב"ש"י ד"ה אני בו וכן
הבי עם הארץ, ע"י טוטה
דף לו ע"א ומוס' מ"ד ד"ה
הלוט:

מוסף תוספות

א. בתוס' ר"ש הוסיף, כדי
לקיים אלא כדי לקנהר.

מוסף רש"י

אחד המרבה ואחד
הממעיט. להביא קרנות
(מנחות ק"ג). באקרוי
בנייהו בר'. שנומח על
בנין להביל לבי הספר
לקרוה מקל (סוטה כ"א).

רב ניסים גאון

ועפ"ד יישרו נגדך.
איתי מפרש
במסכתא מגילה בפרק
הקורא את המגילה למפרע
(דף י"ח) אמר לי רמי בר
[תמא] לרבי ירמיה מדיפתו
מאי (מש"י ד') ונפפך
יישרו נגדך אמר ליה אלו
דברי תורה שכתב בהן (שם
ג') התעף עיניך בו (ישעים)
[אפילו הכי מיישרין] הן
אצל ר' מאיר:

בפמליא של מעלה. בחצורת שרי האומות. שכשהשרים של מעלה יש תגר צנייהם מיקף יש קטטה בין האומות כדכתיב ועמה אשוב להלחם עם שר פרס (דניאל י'). **ובפמליא של מטה.** בחצורת החכמים: בקרן אורה. צוית אורה: ומי מעבד. שאין אלו עושים לזונך: שאור שבעיסה. יצר הרע שבלבבו המחמילנו: איני כדאי. לא הייתי חשוב והגון להיות נזר: ועכשיו שנוצרי. מה חשיבותי הרי אני כאלו לא נוצרתי: ק"ו. שבמיתתי עפר אני: מרק. כלה והתם: כי הוה מסיים ספרא דלויב. על שם שאיז נפטר בשם טווב: מרגלא בפומיה. דבר זה רגיל בפיו: אני. העוסק בתורה צריה אני וכן מוצרי עם הארץ צריה הוא: אני מלאכסי צעיר. כלומר נוחה מלאכתי ממלאכתי: מתגרי. מתגדל לתפוס אומנותי: ושמה האמר. הדין עמו שאינו מתגדר במלאכתי שאילו היה תופס אומנותי לא היה לו לב פתוח להרבות בתורה כמותי והיה מנעוץ ואין לו שכל: שנינו. שיש לו שכל לממעט כמו למרבה: ובלבד שיוון לבו לשמים. ואכל קרבנות הוא צמחנות צדקה: ערוס צדקה. להערים בכל מיני ערמה ליראת צדקה: סגליה חכמה. עיקרה של תורה שיהא עמה תשובה ומע"ט: העושה שלא לשמה נוח לו שלא נצרא. פירושו שאינו לומד כדי לקיים אלא לקנטר דכפרק מקום שנהגו (ספחים ג'): אמרי' רבא רמי כתיב' עד שמים חסדך וכתיב' מעל השמים כאן צדקה שלא לשמה כו' והתם איירי במקיים כדי שיכדוהו וכן משמע צירושלמי דפירקין: ויאלכו וישסו. שבעו מזיו השכינה כאלו אכלו ושמו: גדולה הצדקה. שהרי קראן שאננות וצונחות: לבי כניסא. תינוקות של בית רבן היו רגילין להיות למדים לפני רבן צדית הכנסת: כי רבנן. בית המדרש ששם שונים משנה וגמרא: ונטרן לגביריהו. ממתניות לצעיליהן ונותנות להם רשות ללכת וללמוד תורה צעיר אחרת: מפטרי רבנן. זה מזה שהיה נוטל רשות מחזירו לשבד לצינו ולאראו: עולמך סתא חנין. כל רכין תמלא: פין ידבר חכמות. כלשון צרכה היו אומרים: יישרו. לשון יוסר. שתא מצין בתורה כהלכה: כל

בפמליא של מעלה ובפמליא של מטה ובין התלמידים העוסקים בתורתך בין עוסקין לשמה בין עוסקין שלא לשמה וכל העוסקין שלא לשמה יהי רצון שיהו עוסקין לשמה. ר' אלכסנדר ב"ר צלוחיה אמר הכי יהי רצון מלפניך ה' אלהינו שתעמידנו בקרן אורה ואל תעמידנו בקרן חשכה ואל יהיה לבנו ואל יחשבו עינינו איכא דאמרי הא רב המנוא מצלי לה ור' אלכסנדר ב"ר דמצלי אמר הכי רבון העולמים גלוי וידוע לפניך שרצוננו לעשות רצונך ומי מעבד שאור שבועיסה ושעבוד מלכות יהי רצון מלפניך שתצילנו מידם ונשוב לעשות חוקי רצונך בלבב שלם. רבא ב"ר צלוחיה אמר הכי אלהי עד שלא נוצרתי איני כדאי ועכשיו שנוצרתי כאלו לא נוצרתי עפר אני בחיי ק"ו במיתתי הרי אני לפניך ככלי מלא בושא וכלימה יהי רצון מלפניך ה' אלהי שלא אחמא עוד ומה שחמאתי לפניך מרק ברחמך הרבים אבל לא ע"י יסורין וחלאים רעים והיינו וידוי דרב המנוא וזמי ביומא דכפורי. מר בריה דרבינא כי הוה מסיים צלותיה אמר הכי אלהי נצור לשוני מרע ושפתותי מדבר מרמה ולמקללי נפשי תדום ונפשי כעפר לכל תהיה פתח לבי בתורתך ובמצותך תרדוף נפשי ותצילני מפגע רע מיצר הרע ומאשה רעה ומכל רעות המתרגשות לבא בעולם וכל החושבים עלי רעה מהרה הפר עצתם וקלקל מחשבותם יהיו לרצון אמרי פי והגיון לבי לפניך ה' צורי וגואלי. רב ששת כי הוה יתיב בתעניתא ב"ר דמצלי אמר הכי רבון העולמים גלוי לפניך בזמן שבית המקדש קיים אדם חוטא ומקריב קרבן ואין מקריבין ממנו אלא חלבו ודמו ומתכפר לו ועכשיו ישבתי בתענית ונתמעט חלבי ודמי יהי רצון מלפניך שיהא חלבי ודמי שנתמעט כאילו הקרבתי לפניך על גבי המזבח ותרצני. ר' יוחנן כי הוה מסיים ספרא דלויב אמר הכי סוף אדם למות וסוף בהמה לשחיטה והכל למיתה הם עומדים אשרי מי שגדל בתורה ועמלו בתורה ועושה נחת רוח ליוצרו וגדל בשם טוב ונפטר בשם טוב מן העולם ועליו אמר שלמה טוב שם משמן טוב ויום המות מיום הולדו. מרגלא בפומיה דר"מ גמור בכל לבבך ובכל נפשך לדעת את דרכי ולשקוד על דלתי תורתך נצור תורתך בלבבך ונגד עיניך תהיה יראתי שמור פיך מכל חטא וטהר וקדש עצמך מכל אשמה ועון ואני אהיה עמך בכל מקום. מרגלא בפומיהו דרבנן דיבנה אני בריה וחברי בריה

ונפשי כעפר אב"ט תהיה. מה עפר אינו מקבל עליה לעולם כן יהי רצון שזרעי לא יכלה לעולם כמו שהיא אומר והיה זרעך כעפר הארץ: **אני בריה וחברי בריה.** כלומר יש לו לב כמוני להצמין בין טוב לרע: **העושה שלא לשמה** נוח לו שי' נברא. וא"ת האמר רב יהודה אמר רב פרק מקום שנהגו (ד' ג'): לעולם יעסוק אדם בתורה וצמחנות אפי' שלא לשמה שמחן שלא לשמה צל לשמה וי"ל דהכא מייירי שאינו לומד אלא לקנתר חזקיו והתם מייירי שלומד ע"מ שיכדוהו: פרק בלבב שלם. רבא ב"ר צלוחיה אמר הכי אלהי עד שלא נוצרתי איני כדאי ועכשיו שנוצרתי כאלו לא נוצרתי עפר אני בחיי ק"ו במיתתי הרי אני לפניך ככלי מלא בושא וכלימה יהי רצון מלפניך ה' אלהי שלא אחמא עוד ומה שחמאתי לפניך מרק ברחמך הרבים אבל לא ע"י יסורין וחלאים רעים והיינו וידוי דרב המנוא וזמי ביומא דכפורי. מר בריה דרבינא כי הוה מסיים צלותיה אמר הכי אלהי נצור לשוני מרע ושפתותי מדבר מרמה ולמקללי נפשי תדום ונפשי כעפר לכל תהיה פתח לבי בתורתך ובמצותך תרדוף נפשי ותצילני מפגע רע מיצר הרע ומאשה רעה ומכל רעות המתרגשות לבא בעולם וכל החושבים עלי רעה מהרה הפר עצתם וקלקל מחשבותם יהיו לרצון אמרי פי והגיון לבי לפניך ה' צורי וגואלי. רב ששת כי הוה יתיב בתעניתא ב"ר דמצלי אמר הכי רבון העולמים גלוי לפניך בזמן שבית המקדש קיים אדם חוטא ומקריב קרבן ואין מקריבין ממנו אלא חלבו ודמו ומתכפר לו ועכשיו ישבתי בתענית ונתמעט חלבי ודמי יהי רצון מלפניך שיהא חלבי ודמי שנתמעט כאילו הקרבתי לפניך על גבי המזבח ותרצני. ר' יוחנן כי הוה מסיים ספרא דלויב אמר הכי סוף אדם למות וסוף בהמה לשחיטה והכל למיתה הם עומדים אשרי מי שגדל בתורה ועמלו בתורה ועושה נחת רוח ליוצרו וגדל בשם טוב ונפטר בשם טוב מן העולם ועליו אמר שלמה טוב שם משמן טוב ויום המות מיום הולדו. מרגלא בפומיה דר"מ גמור בכל לבבך ובכל נפשך לדעת את דרכי ולשקוד על דלתי תורתך נצור תורתך בלבבך ונגד עיניך תהיה יראתי שמור פיך מכל חטא וטהר וקדש עצמך מכל אשמה ועון ואני אהיה עמך בכל מקום. מרגלא בפומיהו דרבנן דיבנה אני בריה וחברי בריה

מה א טו"ע א"ח ס'
קכ ספ"א:
מו ב טו"ע סתמן מקסה
ספ"ד:
מו ג מ"י פ"ה מהלכות
דעות הלכה ז:
מה ד מ"י פ"ח מהל'
מצוה הלכה ז:

תורה אור השלם

- טוב שם משמן טוב ויום המות מיום הולדו:
- מענה רך ושיב חמה ודבר יעבד ויעלה אף:
- ראשית חבמה וראת וי שכל טוב לקבל עשיתם תקהלתו עמדת לעד:
- ואל אציל בני ישראל לא שלח ידו ויחזו את האלהים ויאבלו וישתחו:
- נשים שאננות קמנה שמענה קולי בגות בטחות האונה אמרת:
- ישעיהו לב ט אלופינו מטבילים אין פרץ ואין יוצאת ואין צנחה ברחבתיה: תהלים קמ"ד

